

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Opinio Durando. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Trinitate, & fide Catholica.

Tertio scripserunt contra hunc errorem, præter Patres citatos præcedenti disputatione peculiariter tractantes de Spiritu sancto, Dionysius Alexand. duos libros, quos fecit Latinos Hieron. & sunt inter eius opera, Basilii aduersus Eunomium librum vnum, Ambrosii de Spiritu sancto ad Gratianum libros tres.

Ex quibus sequitur, Spiritum sanctum non posse esse animam mundi, alioqui creatura esset. Si enim est Deus, ergo est cælo, & toto vniuerso excelsior: nec eo definiti potest Iob. 22. Nonne cogitas, quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem sublimatur? & 2. Paralip. 2. Cælum & cæli cælum eum capere non possunt, ac si esset anima mundi toto ipso cælo & vniuerso, vt proprio corpore definitur, & caperetur, quod est contra scripturam allegatam, & contra id, quod supra disputat. 29. ex professo probatum est.

CAPVT III.

Argumenta Macedonianorum diluuntur.

Primum argumentum Macedonianorum erat: nusquam in scriptura Spiritus sanctus Deus appellatur, ergo non est dicendus Deus. Hoc sapientius repetebant, vt refert Nazianz. oratione 5. de Theologia, quæ ordine est 37. Respondetur, id esse manifestè falsum, vt ex supra citatis testimoniis liquet.

Secundo obiebant illud Ioan. 1. Omnia per ipsum (hoc est per verbum) facta sunt. Ergo etiam Spiritus sanctus, factus est. Respondet Nazianz. oratione citata, non omnia facta esse per verbum, sed quæcumque sunt facta: Spiritum autem sanctum esse extra ordinem eorum rerum, quæ factæ sunt: nam alioquin, & Pater etiam factus esset per verbum.

Tertio afferunt illud Amos 4. iuxta lectionem 70. Ego Dominus sum, am tonitruum, & creans Spiritum, ergo Spiritus creatus est à Domino. Respondeo cum Nazianz. ibidem Athanas. in Epistola ad Serapionem, & Basilio lib. 3. contra Eunomium, Spiritum eo loco significare ventum.

Quarto ad Rom. 8. Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Si autem esset Deus, non posset postulare. August. in Epistola 12. & lib. 1. contra Maximinum, Arrian. & Nazianz. oratione 36. num. 54. 55. & 56. intelligentes hunc locum de Spiritu sancto, tertia videlicet in Trinitate persona, explicant hoc modo: postulat, hoc est, postulare facit, quia adiunxit infirmitatem nostram, vt postulemus. Eadem ratione putant, ad Galat. 4. dicit, Misi Deus Spiritum filij sui in corda vestra clamantem Abba Pater. Perinde enim est, atque illud eiusdem cap. ad Rom. 8. Accepisti Spiritum filiorum, in quo clamamus, Abba Pater. Nam quia clamare nos facit, in eo, hoc est, eius virtute roborati dicimus clamare, & ipse dicitur clamans, Abba Pater. Facilis meo iudicio intelligunt recentiores de fundis: ille enim dicitur pro nobis postulare, quia quod ex nobis nescimus, instructi Spiritu gratiæ rectè postulamur. Atqui si expendamus verbum re, & reuera postulare, ibi non significat facit postulare, sed orare, & exposcere, qui enim in-

CAP. I.

21

tercedit, ipse etiam postulat, & exorat.

Demum, quod Spiritus sanctus dicatur, non esse ipso loqui, aut dicatur à Filio mitti, & ab eo accipere, aut esse tertia in Trinitate persona, non probat esse creaturam; hæc enim omnia de Spiritu sancto dicuntur ratione originis, quia à Patre, & Filio procedit, vt suis locis dicemus. Et hæc satis sunt ad probandum in Deo esse processiones personarum in eadem natura, omnes enim Patres, & concilia non aliter concedunt tres personas eiusdem naturæ, quam productione secundæ à primâ, & tertiæ ab utraque: id quod ex Scriptura colligitur. Nam nomen Filij, & Spiritus sancti processionem ab alio denotat. Cæterum de qualitate, & modo harum processionum plura in cursu disputationis dicenda sunt: nunc satis sit cum S. Thom. in genere defuisse, in Deo esse processiones, nec plures quam duas, quia cura non sunt nisi tres personæ, vlla illarum necessario debet esse ingenerata, scilicet Pater, vt disputat. 140. videbimus. Iam vero, quæ circa quæstionem B. Thom. disputanda supersunt, aggrediamur.

DISPUTATIO CXI.

An processionis diuinæ sint operationes intellectus, & voluntatis.

Opinio Durandi, cap. 1.

Processiones diuinæ esse actus intellectus, & voluntatis. Schola Theologorum communiter tradit, cap. 2.

CAPVT I.

Opinio Durandi.

Præsens controuersia tractari solet circa Doctrinam artic. S. Thom. vbi differit de numero processionum: ex numero enim operationum immanentium n. merus etiam processionum colligitur: quare, vt sciamus quot sint processionem, prius videndum est, an sint operationes intellectus & voluntatis, & quales illæ sint. Sed antea quam Scholasticorum sententias referamus, vindicare oportet Ricardum de sancto Victore à falsa quadam opinione, quæ illi à recentioribus imputatur. Dicunt enim illum in ea fuisse sententia, vt assereret, vtramque processionem diuinam esse per voluntatem, cum tamen reuera 3. de Trinitate, cap. 2. vsque ad 10. vbi de hac re disputat, solum prober ex amoris perfectione, res debere esse personas; quia alioqui perfectus amor non esset: quia etiam ratione ad idem probandum vtuntur Alexand. 1. p. q. 43. in 5. & 45. in 7. Bonauentura in primum distinct. 2. quæst. 4. & Maior in primum quæst. 6. art. 1. conc. 3. cum tamen plane asserant, alteram processionem esse per intellectum, alteram per voluntatem. In quæstione igitur propostâ fuit sententia Durand. in primum distinct. 6. quæst. 2. Filium propriè non procedere in diuinis per intellectum, nec Spiritum per voluntatem, sed proximè vtrumque ex natura ipsa diuina secundum rationem filij processionem tribui intellectui, & Spiritus sancti processionem voluntati. Nam cum prior processio in humanis sit per intellectum, posterior per voluntatem; similitudine quadam processio filij

Soluitur
ultima
obiectio.

S. Thom.

Vindicatur
Ricard. à
calumniâ
recentiorum
super pro-
cessionibus
diuinis.Alexand.
Bonauent.
Maior.
Processio-
nes diuinæ
per appro-
priationem
dici intelle-
ctus & vo-
luntatis
sensit.
Durand.

22

2.
Prima ratio Durand.

in diuinis, quæ prior est, dicitur per intellectum, altera vero, quæ est posterior, dicitur per voluntatem. Id autem probat primum, quia intelligere, & velle sunt actus essentialiter communes omnibus personis, nec suapte natura inter se diuerfi: processiones autem non sunt essentialiter, nec communes, & inter se realiter distinguuntur: ergo processiones non sunt actus intellectus, & voluntatis.

Secunda ratio.

Deinde, non minus conuenit fecunditas Deo, quam creaturis: creaturæ autem sunt fecundæ proximè per suam naturam secluso intellectu; ergo & Deus ipse: quinimmo ita alijs naturis conuenit, producere filium ut nequaquam illis conueniat per intellectum; ergo Deus fecundus etiam erit, non per intellectum formaliter, sed per naturam & essentiam, ut essentia est. Hanc infert ipse in primum distinctio. 10. quæst. 2. nu. 5. non rectè colligi ex numero operationum immanentium intellectus scilicet, & voluntatis numerum processionum, sicut contendit B. Thom. deducere in art. 5. supposita tamen numero personarum, rectè probari, non esse plures quam duas processiones; quia una earum necessario debet esse ingenerata: hoc est, à nullo procedens. Durandi sententiam secutus fuit Hieron. Zanchius Hæreticus in libro, quem aliquot ante annos Heydelbergæ de Trinitate cõscripsit, 1. par. opusculi lib. 5. cap. vlt. affirmans remeraciam esse illam Theologorum cõtrinam, *Filius procedit per intellectum*.

Durand. ille contra S. Thom.

Hanc etiam Durandi opinionem tribuunt aliqui recentiores Greg. Arimi. in primum d. 7. q. 5. art. 2. & d. 10. quæst. 1. & dist. 13. quæst. 1. immerito tamen: his enim in locis solum disputat de principio quo generationis, & probat nullum esse principium quo, præter personam producentem, quam appellat principium quod; quia putat nec ratione in Deo distingui principium quo, ut disputatio 136. videbimus; at ille non negat, processionem verbi esse formaliter intellectiõnem, & spiritaliõnem spiritus esse actum volendi. Ergo omiſsa opinione Gregorij, de qua infra fusius differendum est, sententiam Durandi sequenti capite refutemus.

3.
Ariminensis falsi imponitur sententia Durandi.

Capitulum II.
Processiones diuinas esse actus intellectus, & voluntatis, Schola Theologorum communiter tradit.

Communis Scholasticorum sententia.
S. Thomas.
Caietan.
Recentior.
Canar.
Alexand.
Bonauent.

Contra Durandum merito Scholastici omnes conspirant, & pro viribus cõhantur defendere, processiones diuinas esse operationes intellectus, & voluntatis. Ita docuerunt S. Thom. Caietanus, & Recentiores Thomistæ in art. 3. & 5. Canariæ. disputat. vnica in eundem articulum quintum Alexand. de verbi processione 1. par. quæst. 42. m. 2. de processione spiritus sancti, quæst. 43. m. 3. art. 1. Bonauent. de verbi processione in primum distinctio. 27. quæst. 1. de processione spiritus distinctio. 10. per plures quæstiones de vtraque processione eodem modo loquuntur Henricus, quodlibet. 6. quæst. 1. Scotus quodlibet. 2. art. 2. in primum distinctio. 2. p. 1. quæst. 4. quæ est in ordine 7. & distinctio. 27. quæst. 1. & 2. Ricard. in primum distinctio. 1. quæst. 1. Marf. in primum quæst. 6. artic. 1. Gab. in primum distinctio. 7. quæst. 2. art. 1. 2.

Henricus.

Ricard.
Maior.
Gabriel.
Eam tradunt Patres.

& 3. est etiam communis consensus Patrum. Nam ut omittamus eos, qui Filium Dei appellantur monem, aut verbum, sicut Ioannes Euangelista, ex quibus optimum sumemus deinde argumentum: sunt aliqui, qui expressè de filio dicunt, generari à Patre per intellectum, aut ex memoria Patris procedere. Irenæus lib. 2. cap. 48. Basilus homil. in cap. 1. Ioan. August. lib. 5. de Trinitate, cap. 6. 13. & 14. & lib. de cognitione veræ vitæ cap. 14. 16. 17. & 18. Cyrillus lib. 1. in Ioan. cap. 5. Theodoretus lib. 2. ad Græcos, Anselm. in monologio cap. 45. 46. 47. & 48. adde testimonia aliorum Patrum, quos sequenti disputatione cap. 2. referemus.

Sed ex Scriptura tertio hæc sententia contra Durandum perspicuè colligitur. Nam Filius Dei dicitur Patris verbum Ioan. 1. & Ioan. 5. verbum autem non nisi dictiõne procedit dictiõ vero non nisi per intellectum; ergo verbi processio est intellectus operatio; quare modus loquendi Durandi in hæresim Alogianorū incidere videtur. Cum enim dicat Filium Dei appropriatione quadam procedere per intellectum, non tamen reuera & actum, quo generatur, esse operationem intellectus appropriatione duntaxat, debet etiam dicere, id, quod procedit, esse verbum, non verè, sed appropriatione quadam, quod falsum esse ostendimus disputatione 142. cap. 2. quamquam Alogiani non solum assererant, in Deo non esse verbum propriè, ut disputatione 141. dicemus, sed etiam personarum Trinitatem negabant; quare in modo loquendi saltem non differt sententia Durandi ab illorum errore. Quomodo autem Spiritus sanctus dicatur amor, vnde colligitur etiam processionem esse voluntatis operationem, videbimus q. 37. art. 1. atque si semel probatum sit filij generationem esse operationem intellectus, nemo dubitabit Spiritus sancti processionem esse operationem voluntatis.

Præterea Durandi opinio ratione etiam refellitur. Primum, quia si esset vera, non possemus rationem aliquam assignare cur potius verbum, quàm Spiritus sancti processio esset generatio, ut disputatio 113. patebit. Tum etiam non possemus assignare ordinem prioris, & posterioris secundum originem inter personas procedentes: cur, inquam, hæc prius procedat, quam alia; neque quare Spiritus sanctus à filio procedat. Ad hæc, ut ait S. Thom. art. 5. cum processiones in diuinis debent esse operationes spirituales immanentes, & in natura intellectuali nulla alia operatio immanens possit excogitari, quam intellectus & voluntas, frustra processiones diuinas diceremus alias esse operationes. Demum non diceretur pater in filio se ipsum, ut in speculo potius videre, quam Spiritus sanctus, si non conueniret patri peculiaritas intellectus notionalis.

Ex hac doctrina rectè colligunt numerum processionum S. Thom. art. 5. Caietan. & recentiores ibidem Episcopus Canariensis disputat. in eundem articulum 2. p. illius, Henricus loco citato, Alexand. 1. p. quæst. 47. m. 7. ratione 3. Bonauent. in 2. d. 2. quæst. 4. Scotus quæst. illa 7. & quodlibet citato, Gabriel. in 1. d. 10. quæst. 1. & 2. Ricard. & Marf. citatis. Cum enim processio sit operatio immanens intellectus & voluntatis; & hæc sint tantum duæ, ut probatum est; sequitur processionem esse